

Алгаш В. В.,
студентка 6 курсу, 1 групи, Інституту
прокуратури та кримінальної юстиції
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого

ЧИННИКИ ПІДЛІТКОВОЇ ЗЛОЧИННОСТІ В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ

Ключові слова: злочинність неповнолітніх, чинники, причини, умови.

Анотація: У тезах розглянуто мотиви, що призводять до вчинення злочинів неповнолітніми. Досліджено чому ці чинники мають такий вплив на вчинення злочинів неповнолітніми.

Аннотация: В тезисах рассмотрены мотивы, приводящие к совершению преступлений несовершеннолетними. Исследовано, почему эти факторы имеют такое влияние на совершение преступлений несовершеннолетними.

Ключевые слова: преступность несовершеннолетних, факторы, причины, условия.

Summary: Theses consider the motives leading to the commission of crimes by minors. It has been investigated why these factors have such an effect on the commission of crimes by minors.

Keywords: juvenile delinquency, causes, factors, conditions.

Не так давно злочинам в кіберсфері на національному рівні приділялась незначна увага, вважалось, що кіберзлочинність може представляти реальну загрозу лише в далекому майбутньому, тепер майже ні в кого не виникає сумнівів, що частка кіберзлочинності в структурі злочинності України значно збільшилася [8, с. 81]. Проблема злочинності серед молоді була актуальною завжди. Сьогодні в суспільстві відбуваються інтенсивні

процеси інформатизації та інтелектуалізації, прискореними темпами формується інформаційне суспільство, особливістю якого є комп'ютеризація всіх сфер людського життя. Останнім часом комп'ютерні технології та комп'ютерні системи використовуються в більшості злочинів як засіб їх вчинення [7, с. 1297]. За даними Міністерства юстиції України, найкриміногеннішим віковим періодом на сьогодні є 16–17 років – у цьому віці підлітками вчиняється до 62 % злочинів від загальної кількості. Методологічною основою дослідження є твердження, що людський потенціал формується на основі стосунків усередині груп людей, які об'єднуються через спільні інтереси та підтримують неформальні контакти з метою взаємної вигоди та допомоги. Людський потенціал нерозривно пов'язаний з інституційними формаціями, буквально сформованими ними [6].

На мою думку, ще з малого віку діти переймають злочинну систему цінностей, яка пропагується через жорстокі комп'ютерні ігри, телебачення та відео в Інтернет-мережі. Окрім цього, протистояння загальним правилам та бажання жити заради власного задоволення спонукає підлітків вчиняти дрібні крадіжки та займатись хуліганством. Соціологічні дослідження свідчать про неоднозначний вплив засобів масової інформації на формування свідомості. Особливо типовими явищами вітчизняного медіа-простору останнім часом стали дезінформація та пропаганда. Останніми роками проводяться масштабні дослідження вченими різних галузей щодо впливу ЗМІ на свідомість підлітків та їхню протиправну поведінку [1, с. 14].

Як зазначає Б. М. Головкін, неповнолітні стають на шлях вчинення злочинів з чотирьох основних причин: по-перше, їх втягують у злочинну діяльність дорослі особи, які мають кримінальний досвід; по-друге, через заборонену (протиправну) поведінку діти в ігровій чи протестній формі самовиражаються, спотворено реалізують право на самостійність (дорослість); по-третє, вчинення злочинів – це захисна реакція на соціальну безпорадність, відчуття покинутості, невизначеність і страх перед майбутнім; по-четверте, злочинна поведінка виступає засобом адаптації до складних умов життя, боротьби за виживання у будь-який спосіб [1, с.205]. Проте, кожний конкретний злочин зумовлений не однією причиною,

а сукупністю детермінант (чинників), які діяли у різний час та в різних умовах.

Усі чинники можна поділити на дві групи: першопричини та умови, які їх, так би мовити, підсилюють. Першопричиною найчастіше є невідповідний догляд за дітьми батьками або їхня відсутність. Загальне зниження рівня життя, відсутність нормальних побутових умов, неблагополуччя сімей, які з втратою прибутку втрачають також моральні цінності [2, с.176]. Недоліки і порушення в сімейному вихованні є основним джерелом формування тих перекручень особистості підлітка, які зумовлюють вчинення злочину. Вони спричиняють до 80% випадків протиправної поведінки неповнолітніх [3, с.158].

В сучасних умовах кримінальна поведінка однаково притаманна як дітям, сім'ї яких опинилися у тяжких життєвих обставинах, так і вихованцям формально благополучних сімей. У сучасних дітей не сформовані моральні бар'єри, загострений потяг до жорстокості, відсутність чіткої межі дозволеної і недозволеної поведінки.

При проведенні комплексного дослідження злочинності неповнолітніх, окрім негативного впливу сім'ї та недоліків у шкільному вихованні, вчені виділили ряд інших чинників, які обумовлюють протиправну поведінку неповнолітніх. До них відносяться: незайнятість у вільний від навчання час (секції, гуртки, суспільна праця) та недоліки в організації дозвілля; слабкий контроль за підлітками (за даними дослідження, 25,4% неповнолітніх учинили злочин з 20 до 24 години, 11,9% – з 0 до 4-ї години. Ідеться не просто про послаблення формального контролю батьків, а про безвідповідальність, байдужість до їхньої долі [3, с.159]); негативний вплив мікросередовища (як Інтернет спільноти, так безпосереднього оточення); проблема з налагодженням соціальних контактів; деструктивні зміни у психіці та поведінці підлітка; вади у діяльності правоохоронних органів щодо профілактики злочинів неповнолітніх; недостатність бюджетного фінансування та належного контролю за ефективністю виконання державних цільових програм щодо соціально-правового захисту дітей; підбурювання з боку дорослих до вчинення злочинів; Адже неповнолітні переймають звички та модель своєї майбутньої поведінки від батьків у побутових ситуаціях, в яких вони перебувають. Груба сила, цинізм, нахабність,

знуцання над слабшими, які демонструються, сприймаються як еталон поведінки [4, с.930]; вживання підлітками алкоголю і наркотиків; недоліки у діяльності відповідних органів і служб, які зобов'язані провадити безпосередню роботу з профілактики злочинності неповнолітніх на індивідуальному рівні та здійснювати контроль «проблемних» родин.

У причинному комплексі злочинності неповнолітніх значне місце посідає так звана ігрова потреба. Це легкомудство, що має свій вияв у недостатній оцінці задуманого й усвідомленні вже вчиненого. Усе, що відбувається, підлітками сприймається як небезпечна «гра». Найчастіше жертвами підлітків, особливо в насильницьких і корисливо-насильницьких злочинах, стають діти, жінки, люди похилого віку, а також особи, які страждають на алкоголізм і наркоманію [2, с.175]. У виборі варіанта поведінки неповнолітнього велику роль також відіграють легковажність, помилкова оцінка дій та їх наслідків, поєднана із самовпевненістю.

Отже, треба зазначити, що неповнолітній не стає злочинцем раптово, на момент вчинення злочину, а формується в межах дії певної сукупності причин та умов. Які, в свою чергу, формують мотивацію окремих злочинних проявів неповнолітніх, що залежить від середовища, в якому сформувалась особистість.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Головкін Б.М. Злочинність неповнолітніх як суспільна проблема. Проблеми законності. 2016. Вип. 133. С. 204–217. URL: <http://plaw.nlu.edu.ua/article/view/72195/70265>
2. Сметаніна Н. В. Кримінологічна характеристика злочинності неповнолітніх: сучасні тенденції / Н. В. Сметаніна, Т. В. Граб // Право і суспільство. – 2018. – № 6, ч. 2. – С. 173–177. URL: http://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/17293/3/Smetanina_173-177.pdf
3. Воднік В.Д. Злочинність неповнолітніх: причини та шляхи запобігання (за даними дослідження у М. Харкові). Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого» (26) 2015. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/zlochinnist-nepovnoolitnih-prichini-ta-shlyahi-zapobigannya-za-danimi-doslidzhennya-u-m-harkovi>

4. Ткачова О. В. Чинники, що впливають на злочинність неповнолітніх / О. В. Ткачова, М. О. Вітліна // Молодий вчений. - 2018. - № 11(2). - С. 929-932. - URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2018_11%282%29_99

5. Tsyppko, Victoria, Kateryna I. Alieksieieva, Iryna A. Venger, Oleksii V. Tavolzhanskyi, Nataliya I. Galunets, & Alona V. Klyuchnik. « Information Policy of the Enterprise as the Basis for the Reproduction of Human Potential in the Structure of Public Social Interaction.» Journal of Advanced Research in Law and Economics [Online], 10.6 (2019): 1664-1672. Web. 6 Nov. 2020

6. Головкін Б.М. Теперішнє і майбутнє кримінології //Проблеми законності. Харків : Нац. юрид. ун-т імені Ярослава Мудрого. 2020. № 149. С. 168- 184. URL: <http://plaw.nlu.edu.ua/article/view/200724/205532>

7. Combating Illegal Drugs Trafficking Using the Internet by Means of the Profiling Method /МО Ovcharenko, OV Tavolzhanskyi, TM Radchenko... - Journal of Advanced Research in Law and Economics, 2020

8. Таволжанський О. В. Кримінологічні аспекти кіберзлочинності у сучасних умовах / О. В. Таволжанський // Журнал східно-європейського права. 2016. № 31. С. 80-86. URL: http://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/17724/1/Tavolzhanskyi_80-86.pdf

Науковий керівник: к.ю.н., доцент О. В. Таволжанський